

VAN DE REDACTIE

Voorwoord bij jaargang 48

Publicatiedatum – 30 januari 2026

Jaargang 47 van *Gorteria* was met 93 pagina's, vier inhoudelijke artikelen in het Engels en drie in het Nederlands gelukkig weer omvangrijker dan jaargang 46. Nieuwe vondsten in Zuid-Limburg en aangrenzend Belgisch Limburg komen in vier artikelen aan bod, waarvan het artikel van Filip Verloove en zijn co-auteurs over woladventieven in Nederland en België langs de Maas en de Vesder, een zijrivier van de Maas, de meest uitgebreide was. Dit artikel is rijk geïllustreerd met veel mooie foto's van soorten die in het artikel worden behandeld. De vondst van de pas in 2020 van Midden-India beschreven woladventief *Sida sivarajanii* Tambde, Sardesai & A.K.Pandey wordt ook in India met interesse gevolgd. Het recent verschijnen van bijzondere plantensoorten langs de Maas en de Vesder is vrijwel zeker een gevolg van de waterbeheerwerken langs de Maas, die in 2008 zijn begonnen, en de grote overstroming van de Vesder in 2021, waardoor veel sediment is verplaatst en oude zaden uit de zaadbank aan de oppervlakte zijn gekomen. Vermoedelijk zijn hierdoor uit Nederlands en Belgisch Limburg nog meer bijzondere vondsten te verwachten.

In jaargang 47 werd ook een nieuwe Havikskruid-soort (*Hieracium gulianum* Haveman & De Ronde) beschreven die een endem is van Zuid-Limburg. Deze soort is tot dusver alleen bekend van kalkrotsen bij Geulhem en Valkenburg. De groeiplaats van de soort is ernstig bedreigd, en dus de soort ook, omdat er in Nederland eigenlijk geen aandacht is voor goed beheer van rotsvegetaties.

Twee andere artikelen laten zien dat er de afgelopen decennia eigenlijk te weinig herbariummateriaal verzameld is. Aan de hand van *Oxybasis chenopodioides* (L.) S.Fuentes, Uotila & Borsch (Beursjesganzenvoet) laat Eddy Weeda zien hoe belangrijk herbariummateriaal is voor het ontdekken en herkennen van 'cryptische' soorten en het achterhalen van hun morfologische plasticiteit, verspreiding en ecologie. Een artikel over het *Ornithogalum nutans*-aggregaat van Rense Haveman en co-auteurs maakt duidelijk dat door het gebrek aan voldoende recent herbariummateriaal niet goed uitgesloten kan

worden dat *O. boucheanum* (Kunt) Asch. of diens hybride met *O. nutans* L. (Knikkende vogelmelk) in Nederland voorkomt. Extra problematisch is dat in de herbariumexemplaren die er wel zijn, de onderscheidende kenmerken of lastig te bestuderen of domweg niet meer zichtbaar zijn. De auteurs roepen lezers van *Gorteria* dan ook op om goed te kijken naar bloeiende planten van *O. nutans* of planten die daar sterk op lijken. Op dit *O. nutans*-artikel komt daarom ongetwijfeld nog een vervolg.

Als aanvulling op de twee bovengenoemde artikelen willen wij het belang van het verzamelen van goed ontwikkeld herbariummateriaal nog eens onderstrepen. Niet alleen van zeldzame soorten of anderszins bijzondere vondsten, maar ook van algemenere soorten is dit noodzakelijk. De flora van Nederland verandert namelijk snel. Het is daarom uiterst belangrijk om de floristische veranderingen, en gegevens die hierop wijzen, niet alleen digitaal op te slaan, maar dit ook te documenteren met herbariummateriaal en als het kan ook te beschrijven in artikelen.

Je hoeft maar in natuurtijdschriften.nl te zoeken op *Gorteria* om een beeld te krijgen van het gevarieerde aanbod aan botanische onderwerpen dat in onze artikelen aan bod komt. Centraal staat uiteraard de flora van Nederland – en sinds 2023 die van de andere delen van het koninkrijk. Graag nodigen we u, de lezer van dit voorwoord, uit om aan de verspreiding van de kennis over die flora bij te dragen door uw manuscripten in te sturen. Dat mag in de vorm van een korte mededeling of een langer artikel zijn. De artikelen mogen in het Nederlands of in het Engels geschreven worden. Artikelen in het Engels kunnen over de grens meer aandacht krijgen, artikelen in het Nederlands zijn beter toegankelijk voor Nederlandse en Vlaamse lezers. Het is uiteraard aan de auteur om de taal van diens artikel te kiezen. Instructies voor auteurs zijn te vinden op de webpagina van *Gorteria* onder het kopje 'Voor de auteurs'. Mocht u zich afvragen of een artikel past in *Gorteria*, dan kunt u natuurlijk altijd per email contact opnemen met de redactiesecretaris (nhn.gorteria@naturalis.nl).

Gorteria-artikelen worden gepubliceerd op natuurtijdschriften.nl. Vanaf september 2020, toen op natuurtijdschriften.nl met

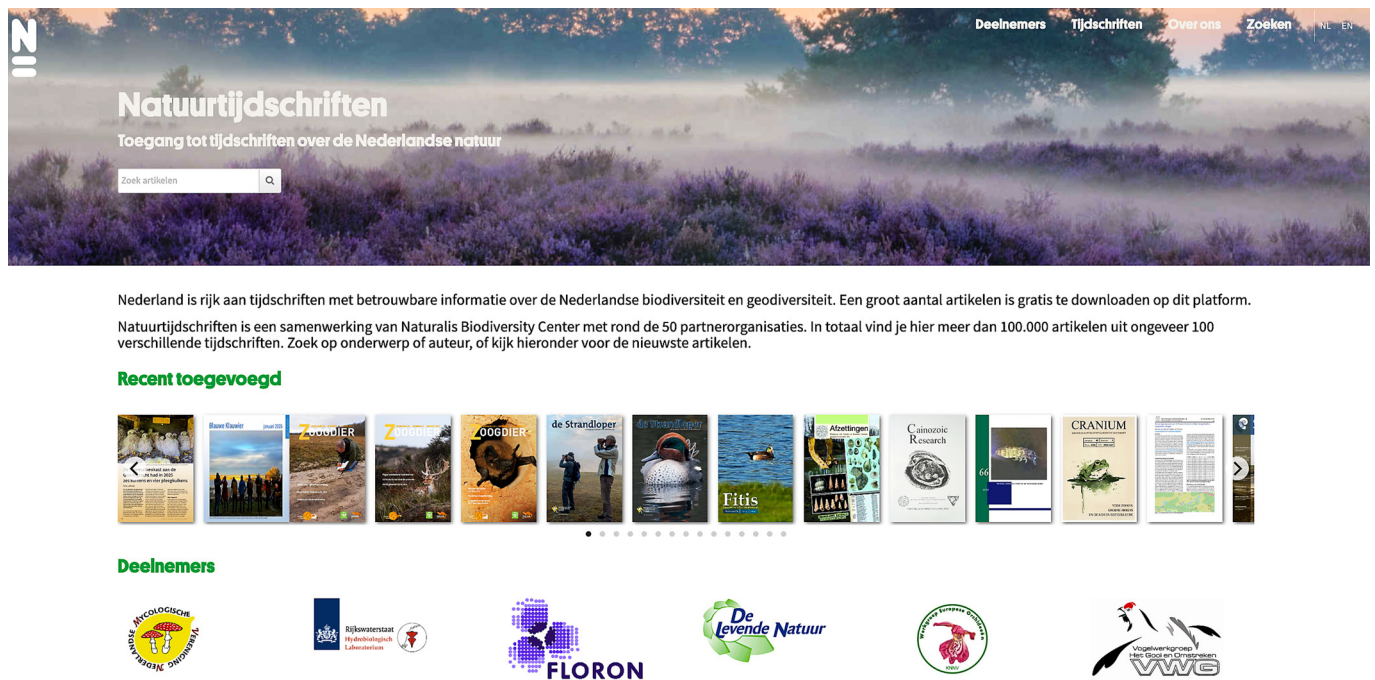

Fig. 1. De openingspagina van natuurtijdschriften.nl op 20 januari 2026. Deze pagina heeft uiteraard een zoekfunctie op tijdschrift, onderwerp en auteur, maar het laat ook zien van welk deelnemend Nederlands natuurtijdschrift er recent een artikel op de site is geplaatst. Bij sommige tijdschriften kan dat een al eerder gepubliceerd artikel zijn dat dan voor het grote publiek beschikbaar komt, bij Gorteria zijn dat altijd nieuwe artikelen. Artikelen van voor Gorteria's digitale tijdperk, dat in 2016 begon, zijn ook te downloaden via natuurtijdschriften.nl.

de metingen werd begonnen, zijn Gorteria-artikelen inmiddels 86.309 keer gedownload, waarvan 35.510 in 2025. Dit is een verdubbeling van het aantal downloads in 2024, maar het hoge aantal wordt waarschijnlijk wel geflatteerd door 'AI-chatbots' die de hele site van natuurtijdschriften.nl crawlen voor het trainen van Large Language Models (LLMs). Veel van de bots zijn al uit de download-aantallen gehaald, maar alle bots eruit filteren lukt niet goed. De tien meest gedownloade artikelen in 2025 zijn:

- Standaardlijst van de Nederlandse flora 2020 (507×),
- Witnesses to industrial history: the recent return of wool alien plants on the banks of the River Meuse (the Netherlands, Belgium) (447×),
- Sleutels (432×),
- Het Ornithogalum nutans-aggregaat in Nederland: meer dan één soort? (386×),
- De noodzaak van planten verzamelen, met de 'cryptische soort' Beursjesganzenvoet (Oxybasis chenopodioides; Amaranthaceae) als Nederlands voorbeeld (351×),
- Artemisia princeps L. (Asteraceae), an overlooked invasive Far Eastern weed in Western Europe (252×),
- De wilde rozen (Rosa L.) van Nederland (241×),
- Damasonium polyspermum (Alismataceae), new to the Netherlands, with thoughts on the nativeness of plant species allegedly introduced by migratory birds (241×),
- Campsites as unexpected hotspots for the unintentional introduction and subsequent naturalization of alien plants in Belgium and the Netherlands (219×),
- Georeferencing herbarium specimens of the Naturalis botanical collection using automation and crowdsourcing (177×).

De tien meest gedownloade artikelen vanaf de start van de metingen in 2020 zijn:

- Sleutels (3324×),
- Standaardlijst van de Nederlandse flora 2020 (2189×),
- De wilde rozen (Rosa L.) van Nederland (1082×),
- Campsites as unexpected hotspots for the unintentional introduction and subsequent naturalization of alien plants in Belgium and the Netherlands (936×),

- *Ptychostomum touwii*, a new bryophyte species distinguished from *Ptychostomum rubens* by iterative morpho-molecular analysis, and a note on *Bryum microerythrocarpum* (841×),
- Veluwe wespenorchis (*Epipactis veluwensis*) een nieuwe *Epipactis*-soort in Nederland (796×),
- Schroeiorchis (*Spiranthes* Rich.) in Nederland (767×),
- De taxonomie van zeekralen (*Salicornia* L.) (Amaranthaceae) in Nederland (750×),
- *Artemisia princeps* L. (Asteraceae), an overlooked invasive Far Eastern weed in Western Europe (719×),
- *Hyacinthorhis* (*Himantoglossum robertianum*), een nieuwe orchideeënsoort voor Nederland (707×).

Het hoge aantal downloads van 'Sleutels' wordt waarschijnlijk deels veroorzaakt doordat het niet alleen de titel van een artikel van Leni Duistermaat is, maar ook omdat 'sleutels' als woord in verschillende andere titels voorkomt.

Sommige artikelen, zoals dat over de wilde rozen van Nederland, zijn zo populair dat ze in beide lijstjes voorkomen. Ze worden in elk jaar weer verschillende keren gedownload. Maar ook vrij recent gepubliceerde artikelen worden al veel gelezen. Beide lijstjes laten zien dat de belangstelling van de lezers uitgaat naar een gevarieerd aanbod van onderwerpen.

Onze samenstelling als redactie van Gorteria is ongewijzigd. De redactie bestaat uit zeven personen met elk hun eigen expertise op het gebied van de floristiek, vegetatiekunde, plantenecologie, plantengeografie, plantensystematiek, populatiebiologie, populatiegenetica en nomenclatuur: Baudewijn Odé (hoofd-redacteur), Hans Kruijer (redactiesecretaris), Leni Duistermaat, Rense Haveman, Gerard Oostermeijer, Marco Roos en Erik Slootweg.

Onze dank gaat uit naar Tonny de Wit (Naturalis), die net als in voorgaande jaren weer de gegevens van de downloads van Gorteria-artikelen uit natuurtijdschriften.nl heeft aangeleverd.